

ALGEMENE BESCHOUWING BEGROTING 2023

getiteld 'de basis op orde'

Algemene beschouwingen begroting 2023

Inleiding

Voorzitter, leden van de raad, college en overige aanwezigen. Vandaag bespreken we de eerste begroting van dit college. We hebben deze algemene beschouwing de titel meegegeven 'de basis op orde'.

De begroting 2023 is sluitend, maar de laatste jaarschijf van de meerjarenbegroting (2026) laat een tekort zien. U geeft aan dat op dit moment niet te kunnen oplossen.

Uw credo in deze begroting is het bouwen aan een gemeente waar het prettig wonen is, voorzieningen betaalbaar en op orde zijn. Er voldoende woningen zijn. Hier doen we graag aan mee, maar dan wel met een goed fundament, namelijk 'de basis op orde'. Echter, op meerdere fronten is volgens ons 'de basis nog niet op orde'. Er zijn behoorlijk veel taakstellingen die nog ingevuld moeten worden, p.m.-posten die nog financieel vertaald moeten worden en structurele stelposten die niet concreet zijn. Ook zijn bepaalde onderhoudsbudgetten nog niet op het gewenste niveau. Deze zaken hebben naar ons oordeel prioriteit boven allerlei nieuwe ambities en projecten.

Op basis van het programmaplan lichten wij er vervolgens een aantal thema's uit.

Veiligheid

Bij de behandeling van de financiële jaarstukken van de Veiligheidsregio Groningen gaven we al aan dat de bijdrage die onze gemeente hiervoor moet neertellen, aanzienlijke verhogingen laat zien. Dit baart ons zorgen. Erg benieuwd zijn we naar ontwikkelingen over de nieuwe brandweerkazerne in Baflo. De portefeuillehouder deed ons eerder de toezegging hierover in het najaar duidelijkheid te kunnen verschaffen. Wat betreft de openbare orde en veiligheid doen we het in de benchmark ten opzichte van de provincie Groningen nog niet zo raar op de beleidsindicatoren. Voldoende inzet van 'blauw op straat' blijft in onze gemeente zeker een aandachtspunt.

Bereikbaarheid

We moeten blijven waken dat onze dorpen goed bereikbaar blijven. In de recent gepresenteerde versie van de Mobiliteitsvisie moeten nog keuzes worden gemaakt. Ons uitgangspunt is dat vervoer op maat uitgevoerd gaat worden door vrijwilligers. De tweede ontsluitingsweg naar de haven van Lauwersoog is een mooie koppelkans, maar het extra krediet dat hiervoor nodig blijkt, is aanzienlijk.

U kiest ervoor de kwaliteitsverbetering van onze wegen gefaseerd door te voeren. Echter, we komen dan uit bij het ravijnjaar 2026. De vraag is of we dan voldoende middelen kunnen vrijmaken voor dit doel. Liever hadden wij gezien hiervoor nu al middelen in te zetten en te zorgen de basis op orde te krijgen. Hetzelfde geldt voor het onderhoud van bruggen, steigers, kademuuren en beschoeiingen. U wilt het budget pas in 2025 ophogen naar het gekozen onderhoudsniveau. Wij pleiten voor een eerdere inhaalslag en het accurater wegwerken van de achterstanden. Kan er in dit kader ook geld onttrokken worden aan de bestemmingsreserve 'Opgaven 2022-2026' ??

Economie & werkgelegenheid

U zet in op versterken van de lokale economie, expliciet benoemt u de agrariërs en activiteiten in de havens. Wat gaat u doen voor de landbouw en de visserij? Boeren en vissers dreigen een uitstervend ras te gaan worden als er niet ingegrepen wordt in de wetgeving, U geeft aan met deze bedrijfstak om de tafel te gaan. Hoe denkt u hen perspectief te kunnen bieden om duurzaam te kunnen blijven ondernemen? Wat wordt uw rol hierin? Wij refereren graag aan de niet aangenomen motie in juli van dit jaar in de raad. Of bepaalt het Rijk dat en is de Provincie straks uitvoerder?

Op bladzijde 37 schrijft u dat u ondernemers op financieel vlak wilt ondersteunen, waar dat nodig is. Lovenswaardig, maar welke ondernemers worden hiermee bedoeld en hoe pakt u dat aan? Valt een dorpscoöperatie uit Sauwerd hier bijvoorbeeld ook onder??

Leefbaarheid & voorzieningen

Het onderhoud van ons groenareaal laat nog sterk te wensen over, het kan immers altijd beter. Wat ons betreft structureel ruimer begroten en ook waken voor vacatures. Te weinig mensen in het groenonderhoud resulteert in een slechtere kwaliteit van de leefomgeving. We moeten waakzaam en alert zijn op voorzieningen in de kleinere dorpen. Als een voorziening weg is, verdwijnt ook het hart uit het dorp. In dit kader zijn vrijwilligers echt onmisbaar.

Sociaal domein & volksgezondheid

Bijna de helft van onze begroting wordt besteed aan het sociaal domein en volkshuisvesting. Zeer recent stelden we het nieuwe beleidsplan 'Naar een nieuw sociaal domein' vast. Dit plan kan ons verder op weg helpen, waarbij we opmerken dat de raad tijdig en frequent op de hoogte moet worden gehouden van het verloop, de uitwerking en de uitgaven. Onze inwoners verdienen een goed antwoord op hun hulpvraag, waarbij we ook rekening moeten houden met een sterk oplopende vergrijzing. Anticiperen op hulpvragen die nog niet gesteld zijn, kunnen een risico met zich voortbrengen. Inwoners kunnen vaker onderliggende problemen hebben die niet onderkend zijn en die te maken hebben met de gevolgen van de gaswinning in ons gebied. Laten wij ons op dit vlak blijven inzetten deze mensen te ondersteunen met begrip, maar ook met middelen. NPG-gelden kunnen in dit verband ook ondersteunend werken. Helaas zijn er nog enkele dorpen in onze gemeente, waarvoor nog steeds geen extra middelen vrijgemaakt zijn om € 10.000,- te investeren in woningverbetering, verduurzaming en derhalve in hun woongenot.

Ruimtelijke ordening, wonen & duurzaamheid

Veel eigen inwoners, met name jongeren, zijn op zoek naar een betaalbare woning. In diverse dorpen zijn op dit moment nauwelijks bouwmogelijkheden. Wij vinden het van groot belang dat er tijdig ingespeeld wordt in het ontwikkelen van nieuwe bestemmingsplannen, zodat er geen stagnatie ontstaat. Soms kan inbreiding ook een passende oplossing zijn.

Energiearmoede is een groot probleem geworden. In onze gemeente vallen 2500 huishoudens met een inkomen tot 120% van het bestaansminimum hieronder. Deze groep huishoudens verdient alle aandacht. In uw memo van begin november geeft u overigens aan dat het hier al gaat om 2600 huishoudens.

Verder zijn we erg benieuwd naar uw ondersteuningsplannen voor verenigingen, dorpshuizen en jeugdsozen. Sommige organisaties/verenigingen weten het hoofd nauwelijks boven water te houden met de huidige, torenhoge energieprijzen. Wij roepen u op snel met een voorstel te komen. Verder zijn we erg benieuwd hoe het met het jeugdsozenbeleid staat. Begin dit jaar zou daar toch duidelijkheid over komen ?

Over het afval en dan met name de tarieven voor grijs en groen is vorige week uitgebreid gesproken. We wachten uw nieuw voorstel in december af, alhoewel we liever zien dat de tarieven voorlopig ongewijzigd blijven en er een grondige evaluatie in 2023 komt.

Burger & bestuur

Digitaliserende dienstverlening is onontkoombaar, maar er moet voor gewaakt worden dat er een te grote afstand tot de oudere inwoners ontstaat. Ook de communicatie vanuit de gemeente moet in begrijpelijke taal plaatsvinden. Verder is het zaak dat een ieder kennis kan nemen van het gemeentenieuws en de officiële publicaties,

Bedrijfsvoering

Het weerstandsvermogen is verbeterd. De verwachte ratio weerstandsvermogen en het aandeel van de reserves ligt boven de streefwaarde. Belangrijk aandachtspunt is de onzekerheid op het gebied van schaarste, inflatie, rentestijging en energielasten. Wij vragen uw college ons regelmatig van een update te voorzien.

We willen verder benadrukken dat sturing op verbonden partijen een belangrijk onderwerp is en blijft. Wanneer kunnen we een nieuwe nota 'verbonden partijen' tegemoet zien ? Hetzelfde geldt voor de nota 'reserves en voorzieningen'.

De begroting biedt volgens ons voldoende perspectief voor extra inzet om de basis verder op orde te maken. Over de stelpost van 500 duizend euro voor De Tirrel in Winsum zijn we ontstemd. We zijn nog steeds niet geïnformeerd over het extra investeringskrediet dat opnieuw benodigd is en de bedragen die voor de exploitatie van het gebouw en het beheer van de openbare ruimte uitgetrokken moeten worden. Het blijkt wel of u het aanstuurt op een carte blanche !!

U zet een stip op de horizon voor wat betreft de herhuisvesting van de gemeentelijke organisatie (bladzijde 125 begroting). Wat moeten we daaronder verstaan en wanneer komt u met concrete voorstellen ? Verder zijn er zeer veel openstaande vacatures binnen de organisatie en dat betekent extra werkdruk voor de huidige medewerkers. Hoe denkt u dit te normaliseren c.q. te pareren ??

Door onder meer de energiecrisis, de exorbitant hoge inflatie, stijgende rente en kostenstijgingen hebben onze inwoners het de afgelopen periode zwaar te verduren gehad. En nog steeds !! En nu wilt u hen ook nog belasten met hogere gemeentelijke tarieven, namelijk voor de meeste heffingen met 4,9%. Dat is zeer fors en in onze visie ook niet verantwoord in deze tijd, waarin onze inwoners het al moeilijk hebben. Samen met enkele andere partijen dienen we een amendement in, inclusief de dekking hiervoor, om dit stijgingspercentage voor de OZB te verlagen tot 3,1%.

Tenslotte

Voorzitter, de fractie Hogeland Lokaal Centraal wil zich de komende jaren blijven inzetten voor een financieel solide, goed bereikbare, toekomstbestendige en een economisch vitale gemeente. U stelt voor deze begroting, inclusief de meerjarenraming 2024-2026, vast te stellen. Dat gaat ons op onderdelen op dit moment een stap te ver.

Aan het slot van deze beschouwing spreekt onze fractie waardering uit voor het werk dat door het bestuur en de medewerkers in de afgelopen periode is verricht.